

Dagens namn

HÅKAN HAGWALL:

Carl Tham

Hösten 1961 valde ett allmänt kårmöte vid Stockholms Universitet den 22-åriga liberalen Carl Tham till kårordförande. Det var sista gången ett kårordförandeval gick till på det sättet. De samverkande vänsterkrafterna under Carl Thams ledning genomdrev året därpå något som kallades "kårdemokrati", dvs ett system med listval på partier till ett kårfullmäktige, som skulle vara kårens högsta beslutande organ och bli att välja kårordförande och kårstyrelse.

Därmed sågade vänstern – förvisso oavsiktligt – av den gren den satt på. Visserligen fick Carl Tham en vänsterman som efterträdare men sedan var det slut på vänsterdominansen. Sedan diverse opolitiska, konservativa och studentfackliga grupper tagit sig samman och organiserat en partibildning fick det socialdemokratiskt-liberala "Studentradikala partiet" finna sig i att dess tid var förbi.

Det bestående resultatet för Carl Tham från de studentpolitiska åren är att han fick en obetvingslig motvilja mot högermän och en ryggradsreglerad instinkt att den naturliga samarbetspartnern för en liberal är socialdemokratin.

Det väckte en viss uppmärksamhet när Carl Tham omedelbart efter kårordförandeskapet gick över till att bli förbundssekreterare i folkpartiets ungdomsförbund, FPU. Ty i Carl Thams krets var det på den tiden inte riktigt fint att vara folkpartist – man var liberal. Man var inte med i FPU, man var med i Liberala Studentförbundet. Men Tham hade alltså gjort sitt val. Det var nog klokt. Omsider har ju karriären lett fram till en rätt hygglig position – som statssekre-

rare och riksdagsman. Liberala studentförbundet hade varit en sämre satsning. Det urartade på några år till en försumbar klubb av socialistiska fantaster.

Carl Tham är en ytterligt flyhänt person. Han har en mycket sällsynt förmåga att svänga ihop promemorior, anföranden, motioner och debattskrifter. En sådan person var ju värd att taga vara på så han blev personlig politisk sekreterare åt folkpartiledaren Sven Wedén. Han fick därmed ett direkt inflytande på folkpartiets politik. Bli hade han stor framgång i att få Wedén att tala om hur omöjlig högern var. Även på flera andra sätt hade Carl Tham en stark ställning, när det gällde att organisera folkpartiets valkatastrof 1968.

Carl Tham har på sin tid varit mycket förtjust i det som brukar kallas mittensamverkan. Denna hade ju nämligen sin udd riktad minst lika mycket högerut som vänsterut. Och det var ju bra. Vad Carl Tham och andra ledande folkpartister alltför sent besinnade var, att vad mittensamverkan framför allt gick ut över var folkpartiet.

Efter sina insatser i 1968 års valrörelse upphöjdes Carl Tham till partisekreterare. Som sådan har han fungerat under tre partiledare, vilket har borgat för en viss kontinuitet i folkpartiets framtoning – åtminstone under oppositionstiden. Carl Tham brukar oftast betecknas som folkpartiets ideolog. Hans ideologi har satt sina spår, t ex i folkpartiledarnas vana att alltid göra dubbla markeringar. Helst inget påhopp på sossarna utan att samtidigt skapa "balans" genom en örfil åt moderaterna. Nu när man sitter i samma regering som moderaterna, får man

ju lägga band på sig. Men det har varit svårt att lära sig. I Kai Hammerichs bok om regeringsbildningen "Kompromissernas koalition" finns åtskilliga glimtar av den vända som grep Carl Tham under regeringsförhandlingarna. Som partisekreterare kom han att tillhöra den centrala förhandlingsgruppen.

Det stred ju mot Carl Thams politiska hormoner att man skulle bilda en borgerlig trepartiregering. Någon gemensam borgerlig nämnare finns inte enligt Tham. Han var den som hela tiden drev på för att få folkpartiet att välja en aggressiv linje under regeringsförhandlingarna. Bl a skulle folkpartiet ha flera statsråd än det mycket större moderata samlingspartiet. Till slut blev det tvärtom. Det var särskilt tråkigt för Carl Tham, som från början hade räknats som ett av folkpartiets "givna" statsråd.

Under regeringsförhandlingarnas gång körde det ihop sig ömsom med moderaterna, ömsom med centern. Innerst inne var kanske Tham övertygad om att förhandlingarna skulle spricka. Om man får tro Hammerich, skall Tham på ett sent stadium i interna folkpartikretsar på fullt allvar ha spekulerat i möjligheten att alltihop skulle leda hän till en ren folkpartiregering. Och varför skulle man inte tro Hammerich? Kunskaper om politik har Carl Tham mer än de flesta, men känsla?

Även i folkpartileden frågade man sig på sina håll om Tham överhuvudtaget eftersträvade en positiv lösning på trepartiför-

handlingarna, eller om han medvetet manövrerade för att med tiden nå fram till det han förmodligen innerst inne känner varmast för: en koalition med socialdemokraterna, en lib-lab-pact enligt utländskt, beundrat mönster. Misstanken slogs dock bort. Också Tham förstår säkerligen vad det skulle betyda för folkpartiets framtid.

Nu blev det som det blev. Det blev en borgerlig trepartiregering. Carl Tham blev inte statsråd, men väl samordningsstatssekreterare. Det fick åtskilliga bland dem som haft att göra med Tham att höja på ögonbrynen. Han får till huvuduppgift att samarbeta med andra människor, t o m med folk med annan politisk uppfattning.

Socialdemokraterna förlorade valet 1976 bl a därför att de inte lyckades markera distans till det system med socialiseringsfonder som LO med hjälp av Rudolf Meidner konstruerat. Det finns folk som tror att stora socialistiska hot skall avvärjas genom att man ställer upp mer långsamt verkande socialiseringsprogram som alternativ.

Carl Tham leder folkpartiets grupp för utarbetande av ett alternativ i löntagarfondsfrågan. Han sitter med i den Mehrska utredningen. Han har sagt att folkpartiet kan ställa sig bakom de principer som ligger till grund för LOs och TCOs inställning till löntagarfonder. Det är ett minst sagt egendomligt uttalande från en ledande man inom det parti som brukar kalla sig det liberala.